

Μακεδονικά

Τόμ. 22, Αρ. 1 (1982)

Αγγελία για το θάνατο του επισκόπου της
Βούδας Διονυσίου Πόποβιτς

Ödön Fűves

doi: [10.12681/makedonika.538](https://doi.org/10.12681/makedonika.538)

Copyright © 2014, Ödön Fűves

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Fűves, Ödön. (1982). Αγγελία για το θάνατο του επισκόπου της Βούδας Διονυσίου Πόποβιτς. *Μακεδονικά*, 22(1), 506–507. <https://doi.org/10.12681/makedonika.538>

ΑΓΓΕΛΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΤΗΣ ΒΟΥΔΑΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΠΟΠΟΒΙΤΣ

Ο Δημήτριος Παπαγιαννούσης, ο μετέπειτα Διονύσιος Πόποβιτς Poronics Dénes), είναι ο μόνος μεταξύ των Έλλήνων της Ούγγαρίας, που κατόρθωσε να φτάσει ως το ύψιλοτερο ιεραρχικό εκκλησιαστικό αξίωμα και νύ καταλάβει το θώκο της 'Επισκοπής της Βούδας. Μέχρι τώρα Έλληνες, Σέρβοι και Ούγγροι έρευνήτες¹ έχουν μελετήσει επίσταμένα τη ζωή και το έργο του και έχουν γραφεί πολλά γύρω από την ποικίλη και πλούσια δράση του. Έγραψαν λ.χ. ότι ο 'Επίσκοπος έχει γεννηθεί στα Σέρβια της Μακεδονίας γύρω στα 1750 και ότι συνέχισε τις σπουδές του μετά στη γειτονική με τη γενέτειρά του πόλη Κοζάνη, όπου και διορίστηκε, ύστερα από την αποφοίτησή του, ως διδάσκαλος.

Τό έτος 1785 διορίζεται από τον πατριάρχη της Κωνσταντινουπόλεως επίσκοπος στο Βελιγράδι και σέ συνέχεια τὸ 1790 στη Βούδα. Όταν έφτασε στην Ούγγαρία ο Δημήτριος Παπαγιαννούσης, όπως ήταν φυσικό, κατείχε άψογα την ελληνική γλώσσα, αλλά δέν κατείχε καλά τη σερβική. Σάν αναγνώριση τὸν ύπηρεσιών του και της κολοσσιαίας μόρφωσής του, τὸ 1797, ο βασιλέας άπένειμε σ' αυτόν και στὸν υιόν του Εδφρόνιον Ραφαήλον τὸν τίτλο τοῦ ευγενούς, κατατάσσοντάς τους στην τάξη τὸν Ούγγρων ευγενών.

Στη διάρκεια της επισκοπικῆς του δραστηριότητας κτίστηκαν οί περισσότερες ελληνικές εκκλησίες και τὰ περισσότερα σχολεία στην Ούγγαρία και με τ' όνομά του συνδέεται και τὸ σχέδιο της ούστασης της ελληνικής Παιδαγωγικής 'Ακαδημίας στη Βούδα. Είναι ακόμα γνωστό ότι ο επίσκοπος ενίσχυσε οικονομικά πολλούς πτωχούς, καθώς και σπουδαστές. Διακρίθηκε δέ γιά τή θερμή συμπάραστασή του στοὺς συμπατριώτες Έλληνες άγωνιστές της έλευθερίας, οί όποιοι ύστερα από τήν πρώτη τους άποτυχία στίς παραδουνάβιες ήγερσιόνες είχαν καταφύγει στην Ούγγαρία.

Ο Διονύσιος Πόποβιτς πέθανε σέ προχωρημένη ηλικία. Τὸ φθινόπωρο τοῦ 1827, ύστερα από μιá ληστρική επίθεση που έγινε εναντίον του, φαίνεται νά υπέστη σοβαρό νευρικό κλονισμό και ύστερα από μικρό χρονικό διάστημα άπεβίωσε.

Πρόσφατα πετύχαμε νά ανακαλύψουμε στὸ άρχείο της ουγγρικής ορθόδοξης εκκλησίας της Βουδαπέστης μιá ανακοίνωση-άγγελία, γραμμένη στην ουγγρική, ελληνική, σερβική και ρουμανική γλώσσα, ή όποία εκδόθηκε τήν ήμέρα τοῦ θανάτου τοῦ 'Επισκόπου. Τὸ ελληνικό κείμενο της άγγελίας, τὸ όποιο παρουσιάζει και όρισμένα τυπογραφικά λάθη, έχει ως εξής:

‘Ο Πανερώτατος και θεοφιλέστατος ‘Επίσκοπος Κύριος Διονύσιος Πόποβιτς, της παροικίας και ‘Επισκοπῆς της εν βούδη ενεργία επισκοπίας τριάκοντα έπτά έτη, ποιμαντικῶς εν τῇ αὐτῇ ‘Επισκοπῇ τῶν μὴ ήγομένων Γραικῶν, ζῆσας δέ ογδοήκοντα εννέα έτη, και εις βαθὺ γῆρας έλάσας της ηλικίας αὐτοῦ, τῇ 27ῃ παρόντος κατὰ τοὺς ανατολικούς, εξ αδυναμίας της γῆρας, εξ’ ανθρώπων έγινετο. Τῇ 1/13ῃ τοῦ ερχομένου μηνὸς μέλλει μετα-

1. P. R i m s k i j, Životopisanie Dionisia ot Popoviča, Pravoslavnog episkopa, «Srpski Letopis» 95 (1857) 65-84. Ν. Π. Δ ε λ ι α λ ή, 'Αναμνηστική εικονογραφημένη έκδοσις Παύλου Χαρίση..., Κοζάνη 1935, σ. 109-113. Ö. F ü v e s, Fejezetek a szentendrei görögök történetéből (Κεφάλαια από τήν ιστορία τὸν Έλλήνων στὸ Σαιντ-Έντρε), «Antik Tanulmányok» 8(1961) 121. N i k a n o r e p i s k o p B a č k i, Dionisije Popovič episkop Budimski, «Glasnik» 49(1968) 168-171. J. A. P a p a d r i a n o s, Ένας μεγάλος Μακεδόνας απόδημος. Εδφρόνιος Ραφαήλ Παπαγιαννούσης - Πόποβιτς «Πνευματικοί άνδρες της Μακεδονίας κατὰ τήν τουρκοκρατίαν», Θεσσαλονίκη 1972, σ. 109-116.

κομίζεσθαι και ενταφιάζεσθαι τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν τῷ Σεντανδρέα κοιμητηρίῳ, ὅπου ἡ Ἐπισκοπικὴ καθέδρα κατέστηκεν, ἐπομένως καὶ τὰ ἔθνη μνημόσυνα κατὰ τὸ ἔθος καὶ τὴν τάξιν τῆς καθ' ἡμᾶς ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἐκτελεσθήσονται τῇ 4/16ῃ τοῦ αὐτοῦ.

βούδη Ἰανουάριος: 27-ῆ 1828.

Ἄν προσέξουμε, λοιπόν, τὸ παραπάνω κείμενο τῆς ἀγγελίας, ποὺ ἀναφέρεται στὸ θάνατο τοῦ ἐπισκόπου, θὰ δοῦμε καθαρά, ὅτι ὁ 89χρονος ὑπέργηρος ἀπεβίωσε στὴ Βούδα πάνω στὸ 37ο ἔτος τῆς ἀσκησης τῶν ἐπισκοπικῶν του καθηκόντων τὴν 8ῃ Φεβρουαρίου 1828 (27ῃ Ἰανουαρίου) καὶ τὴν 13ῃ Φεβρουαρίου (1ῃ Φεβρουαρίου) ἐνταφιάσθηκε στὸν καθεδρικό ναὸ τῆς ἐπισκοπῆς τῆς Βούδας. Ἀπὸ τὴν παραπάνω ἀνακοίνωση-ἀγγελία, λοιπόν, δύναται νὰ ὑπολογίσουμε ὅτι τὸ ἔτος γεννήσεως τοῦ Διονυσίου Πόποβιτς πρέπει νὰ εἶναι τὸ 1739 καὶ σὲ καμία περίπτωσή τὸ 1750, ὅπως ὑποστηρίχθηκε μέχρι τώρα ἀπὸ τὴν ἱστορικὴ ἔρευνα. Ἔτσι, ἀπὸ τὴν ἀπόψη αὐτὴ, νομίζουμε πὼς δὲν ἔπρεπε καὶ πολὺ ἔξω ὁ Ἄνδρέας Horvath ὅταν τοποθέτησε τὸ ἔτος γεννήσεως τοῦ Ἐπισκόπου τὸ 1736¹.

ÖDÖN FÜVES

ΜΑΚΕΔΟΝΕΣ ΑΓΩΝΙΣΤΕΣ ΣΤΗΝ ΑΛΩΣΗ ΤΩΝ ΨΑΡΩΝ

Οἱ Μακεδόνες ἀγωνιστές, μετὰ τὴν ἀποτυχία τῆς ἐπανάστασης τοῦ 1821 στὴ Χαλκιδική, στὸν Ὀλυμπο, στὸ Βέρμιο καὶ στὴ Νάουσα, κατέφυγαν στὴ Νότια Ἑλλάδα καὶ πῆραν ἐνεργὸ μέρος στὴ μάχη ἐναντίον τῶν Τούρκων, πολέμοντας ἥρωικά μαζί με τοὺς ἀδελφοὺς τῶν τοῦ Νότου².

Σ' ὅλες τίς μάχες καὶ σκληρὲς μάχες ποὺ ἔγιναν στὴ Νότια Ἑλλάδα, Ἀγραφα, Μεσολόγγι, Εὐβοία, Δερβενάκια, Πύλο, Ψαρά, οἱ Μακεδόνες ἀγωνιστὲς πολέμησαν μὲ γενναιότητα καὶ ἀπαράμιλλη αὐτοθυσία. Μακεδόνες ἀγωνιστὲς καὶ ἄλλοι ἀπὸ τίς ἄλλες ὑπόδουλες ἐλληνικὲς ἐπαρχίες σχημάτισαν τὸ πρῶτο τακτικὸ σῶμα τῆς Ἑλλάδος³.

Μὲ τὰ δύο ἔγγραφα ποὺ παραθέτω καὶ ποὺ βρῆκα σὲ ἀρχεῖο τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἐταιρείας, βλέπουμε ὅτι ἐπιβεβαιώνεται ἡ δράση τῶν Μακεδόνων ἀγωνιστῶν στὰ ἥρωικά Ψαρά. Στὴν πολιορκία καὶ καταστροφὴ τῶν Ψαρῶν τὸ 1824 παίρνουν μέρος καὶ στρατιωτικὰ σώματα Μακεδόνων ἀγωνιστῶν. Τὰ δύο αὐτὰ ἔγγραφα εἶναι σπουδαία, γιὰ μᾶς μαρτυροῦν τὴ μεγάλη συμβολὴ τῶν Μακεδόνων ἀγωνιστῶν στὴν ἐπαναστατημένη Νότια Ἑλλάδα καὶ στὴ στερέωση τῆς ἐπανάστασης.

1. Τὸ πρῶτο ἔγγραφο εἶναι αἴτηση «Πρὸς τὴν ἐπιτροπὴν τοῦ ἀγῶνος» τῆς Γραμματικῆς χήρας Λάμπρου Ἀδάμ ἢ Ζουρμπᾶ Κασσανδρινοῦ. Μὲ τὴν αἴτηση αὐτὴ ζητᾶται «τὴν ἐθνικὴν ἀμοιβὴν διὰ τοὺς ἀθῶνας καὶ τὰς θυσίας τοῦ τε πατρός μου καὶ τοῦ συζύγου μου,

1. A. Horváth, Πῶς καθρεφτίζονται οἱ ἐλληνοουγγρικὲς σχέσεις στὰ ἀρχεῖα καὶ στὴς βιβλιοθηκὲς τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας, «Τὸ Νέον Κράτος» 4 (1940) 549.

2. Ἀποστ. Ε. Βακαλόπουλου, Ἱστορία τῆς Μακεδονίας 1354-1833, Θεσσαλονίκη 1969, σ. 608.

3. Χ. Βυζαντιοῦ, Ἱστορία τῶν κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν ἐκστρατειῶν καὶ μαχῶν καὶ τῶν μετὰ ταῦτα συμβάντων, ὧν συμμετέσχεν ὁ τακτικὸς στρατὸς ἀπὸ τοῦ 1821 μέχρι τοῦ 1833, ἐκδ. 3ῃ, Ἀθῆναι 1901, σ. 52.